

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРИЙНЯТТЯ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ РІШЕННЯ ЩОДО НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Меркулова Ю. В., Казарян І. С.

У науковій статті досліджується нормативно-правове регулювання діяльності учасників кримінального провадження під час розгляду клопотання щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій з урахуванням принципів презумпції невинуватості та змагальності сторін та аналізуються психологічні аспекти прийняття слідчим суддею рішення щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Обґрунтовується доцільність залучення до розгляду клопотання щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій адвоката, який за дорученням Колегії адвокатів даватиме правову оцінку доводам ініціатора обмеження прав особи у ролі представника громади, а не конкретної особи.

Ключові слова: слідчий суддя, негласні слідчі (розшукові) дії, клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, внутрішнє переконання судді, правосвідомість судді.

В научной статье исследуется нормативно-правовое регулирование деятельности участников уголовного производства при рассмотрении ходатайства о предоставлении разрешения на проведение негласных следственных (розыскных) действий с учетом принципов презумпции невинности и состязательности сторон и анализируются психологические аспекты принятия следственным судьей решения о предоставлении разрешения на проведение негласных следственных (розыскных) действий. Обосновывается целесообразность привлечения к рассмотрению ходатайства о предоставлении разрешения на проведение негласных следственных (розыскных) действий адвоката, который по поручению Коллегии адвокатов будет давать правовую оценку доводам инициатора ограничения прав личности в качестве представителя общества, а не конкретного лица.

Ключевые слова: следственный судья, негласные следственные (розыскные) действия, ходатайство о разрешении на проведение негласного следственного (розыскного) действия, внутреннее убеждение судьи, право-сознание судьи.

The article researches the legal regulation of the participants' activities in criminal proceedings during the consideration of the petition as for giving permission to carry out some secret investigations, taking into account the principles of the presumption of innocence and adversarial parties and analyzes the psychological aspects of the investigating judge's decision to give permission to hold secret investigative actions. A great attention is paid to the fact that while checking the legitimacy, legality and justification of the investigative authorities' need to obtain evidence by conducting secret investigative actions, the investigating judge should form his/her own opinion. At the same time, the doctrinal understanding of his/her own opinion as such a state of consciousness of the judge, when he/she con-

sidering the available evidence sufficient to address the question of the existence or absence of facts included in the subject of evidence, is confident in the correctness of his/her conclusion and is ready for practical action in accordance with the gained knowledge, also obliges to consider the depth of the investigation in such circumstances that should convince him/her in the possibility of giving permission to carry out secret investigative (search) action. The guideline for the content of an investigating judge's decision to give permission to carry out secret investigators actions, and thus to list issues for which the investigating judge should form his/her own opinion, should serve as a list of circumstances that the law obliges to indicate, in the relevant, the petition of the investigator and the prosecutor (Part 2 of Article 248 of the CCP). That is, in the decision of the investigating judge, the judge's assessment of all the circumstances which are in the petition of the investigator, the prosecutor, as from the point of view of their completeness (taking into account the requirements of Part 2 of Article 248 of the CPC), and in view of their motivation, reasonableness and persuasiveness in a particular situation.

The expediency of involving the consideration of the petition for giving permission to carry out some secret investigations (searches) of a lawyer, who, according to the instructions of the Bar Association, will give a legal assessment to the arguments of the initiator of the restriction of the person's rights as a representative of the community but not of a concrete person.

Key words: investigating judge, secret investigative (detective) acts, petition for permission to secret investigative (detective) acts conducting, judge internal beliefs, judge legal consciousness.

Постановка проблеми та її актуальність. Процес досудового розслідування кримінальних правопорушень є одним із найбільш складних видів соціальної діяльності. Відповідно до вимог ст. 64 Конституції України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, що передбачені Конституцією України [1].

Відповідно до ст. ст. 31, 32 Конституції України кожному гарантоване право на приватне спілкування, а також право на таємницю його особистого й сімейного життя [1]. З огляду на те, що під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій спеціально уповноваженими органами вищевказані конституційні гарантії зазнають тимчасових обмежень, законодавцем було передбачено щодо негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НС(Р)Д) обов'язкові заходи судового контролю.

Оскільки, як відомо, негласні засоби отримання доказової інформації можуть служити як ефективним засобом отримання доказів у кримінальному судочинстві, так і засобом грубого порушення прав, свобод і законних інтересів осіб, що потрапляють в його сферу, то їх застосування вимагає постійного вдосконалення в плані як ефективності організації і тактики їх прове-

дення, так і в плані процесуальних гарантій законності. Однією з таких гарантій, на нашу думку, є законодавче визначення у відповідних положеннях Кримінального процесуального кодексу України підстав проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Згідно із ст. 248 КПК України [2] та міжвідомчої Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [3], дозвіл на їх проведення надає слідчий суддя¹ впродовж шести годин з моменту отримання клопотання про надання дозволу на їх проведення за участю особи, яка подала клопотання, при цьому права та інтереси особи, стосовно якої ці дії будуть проведені ніхто не захищає, що суперечить принципу змагальності сторін. Питання розглядається суддею дуже швидко й відповідна згода надається практично завжди. Відмови є виключенням з правила – «нехай збирають інформацію, два місяці – не великий термін часу, якщо підозра не підтвердиться, ніхто не постраждає».

В умовах проведення в Україні судової реформи, вважається доцільним долучити до розгляду означеного питання адвоката, який за дорученням Колегії адвокатів даватиме правову оцінку доводам ініціатора обмеження прав особи в якості представника громади, а не конкретної особи. Адвокат в цьому випадку особа не зацікавлена, завдання якої – не допускати зловживання стороною звинувачення владними повноваженнями та заощаджувати обмежені спеціальні технічні та агентурні ресурси для розслідування справді важливих, тяжких та особливо тяжких злочинів, а не другорядних кримінальних проваджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз правової природи судового контролю за проведенням негласних слідчих (розшукових) дій був предметом досліджень фахівців з кримінального процесу, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності: О. Бандурки, Р. Благути, С. Гриненка, О. Дроздова, В. Колесника, С. Кудінова, Д. Никифорчука, М. Погорецького, О. Сервецького, Є. Скулиша, Р. Шехавцова, М. Шумила та ін. Питання правосвідомості та формування внутрішнього переконання суддів при оцінці доказів вивчалися в руслі судової психології М. Костицьким, В. Марчаком, О. Черновским.

Водночас аналіз наукових робіт цих авторів та практики застосування норм КПК України, що регламентують підстави й порядок проведення НС(Р)Д, свідчить про те, що недостатньо дослідженими залишились багато питань, які через недосконалість правового регулювання викликають певні труднощі під час правозастосування, що у свою чергу негативно позначається на рівні правової захищеності учасників кримінального провадження та іноді стає причиною допущення помилок під час здійснення досудового розслідування. Цим зумовлюється актуальність звернення до наукового аналізу вказаних питань, формулювання на його підставі обґрунтованих рекомендацій щодо застосування норм КПК України, а також доцільність участі адвокатів

як сторони, що захищає права громадян, втому числі й від свавілля сторони звинувачення. Варто наголосити, що вказане питання практично не розглядалися, адже вітчизняне законодавство не передбачає залучення адвокатів до розгляду клопотань про проведення НС(Р)Д.

Метою статті є дослідження нормативно-правового регулювання діяльності учасників кримінального провадження під час розгляду клопотання щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій з урахуванням принципів презумпції невинуватості та змагальності сторін, та аналіз психологічних аспектів прийняття слідчим суддею рішення щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Виклад основного матеріалу. Підстави і порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій та здійснення заходів, пов'язаних із тимчасовим обмеженням конституційних прав і свобод людини і громадянина визначені Кримінальним процесуальним кодексом України [2], Законами України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII «Про оперативно-розшукову діяльність» [4], від 25 березня 1992 р. № 2229-XII «Про Службу безпеки України» [5], від 26 грудня 2002 р. № 374-IV «Про контррозвідувальну діяльність» [6], від 30 червня 1993 р. № 3341-XII «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [7] із змінами і доповненнями, внесеними законами України.

Крім того, при розгляді клопотань слідчі судді керуються також такими нормативно-правовими актами: Кримінальний кодекс України [8], Закони України «Про прокуратуру» [9], «Про державну таємницю» [10], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р., ратифікована Законом України № 475/97 ВР від 17 липня 1997 р., Порядок організації та забезпечення режиму секретності в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях, Звід відомостей, що становлять державну таємницю та ін.

Згідно з ч. 3 ст. 246 КПК України рішення про проведення негласних слідчих (розшукових) дій приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК, слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим із прокурором [2].

Але важливо звернути увагу на думку В.А. Колесника, який слушно зазначає, що вимогу законодавця про прийняття рішення слідчим суддею про проведення НС(Р)Д необхідно розуміти в тому сенсі, що слідчий суддя надає дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а не приймає сам рішення про її проведення, оскільки процесуальний документ, у якому визначено таке рішення слідчого судді, має назву «Ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії» [11, с. 9].

Перед зверненням до суду з клопотанням про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчий зобов'язаний відповідно до ч. 3 ст. 246 КПК погодити його з прокурором [2]. Однак КПК не регулює порядок такого погодження.

Регламентує дане питання Інструкція «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», яка затверджена спільним Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів

¹ У виняткових невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та запобіганням вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, негласна слідча (розшукова) дія може бути розпочата до постановлення ухвали слідчого судді за рішенням прокурора, угодженого з прокурором, або прокурора. У такому випадку прокурор зобов'язаний невідкладно після початку такої негласної слідчої (розшукової) дії звернутися з відповідним клопотанням до слідчого судді.

України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51 [3].

Також про погодження прокурором клопотання слідчого про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій йдеться у Наказі Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 р. № 4гн «Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні» (із змінами, внесеними Наказом Генерального прокурора України від 26 липня 2013 р. № 4гн-1) [12].

Можна погодитися з думкою А.В. Форостяного про необхідність доповнення КПК України статтею про порядок розгляду та погодження прокурором клопотання слідчого про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій [13, с. 362]. Відповідно до ст. 1 КПК порядок кримінального провадження має визначатися лише кримінальним процесуальним законодавством України. Таке законодавство складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Кодексом та іншими законами України. Вищевказані відомчі нормативні акти не є джерелом кримінального процесуального права [2].

Клопотання слідчого, прокурора про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії повинно відповідати вимогам ч. 2 ст. 248 КПК. У цьому клопотанні зазначаються: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) короткий виклад обставин злочину, у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; 3) правова кваліфікація злочину із зазначенням статті (частини статті) Кримінального кодексу України; 4) відомості про особу (осіб), місце або річ, щодо яких необхідно провести негласну слідчу (розшукову) дію; 5) обставини, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину; 6) вид негласної слідчої (розшукової) дії та обґрунтування строку її проведення; 7) обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб; 8) відомості залежно від виду негласної слідчої дії про ідентифікаційні ознаки, які дозволяють унікально ідентифікувати абонента спостереження, телекомунікаційну мережу, кінцеве обладнання тощо; 9) обґрунтування можливості отримання під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії доказів, які самостійно або в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили. До клопотання слідчого, прокурора додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, у рамках якого подається клопотання.

На наш погляд, ч. 2 ст. 248 КПК доцільно доповнити положенням, що для підтвердження необхідності проведення негласної слідчої (розшукової) дії на вимогу слідчого судді надаються матеріали кримінального провадження. Про надання таких матеріалів вказано у п. 2.2 Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні». Також у п. 1.10.1 цієї Інструкції зазначено, що слідчому судді необхідно надати відомості, незалежно від виду негласної слідчої (розшукової) дії, отримані в ході досудового розслідування, що підтверджують неможливість одержання ві-

домостей про злочин чи особу, яка його вчинила, в інший спосіб [3].

Згідно з ч. ч. 3,4 ст. 248 КПК, слідчий суддя має постановити ухвалу про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо слідчий, прокурор доведе наявність достатніх підстав вважати, що: 1) вчинений зло-чин відповідної тяжкості; 2) під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії можуть бути отримані докази, які самостійно або в сукупності з іншими обставинами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які вчинили злочин [2].

Зі змісту ч. 3 ст. 248 КПК зрозуміло, що слідчий суддя повинен постановити ухвалу про відмову в наданні дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії, якщо слідчий, прокурор не доведе вищевказані обставини. Очевидно, що таку ухвалу слідчий суддя зобов'язаний постановити і у тому випадку, якщо клопотання про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не відповідає встановленим вимогам. Оскільки про підстави та порядок прийняття таких рішень у ст. 248 КПК не вказано, то вважаємо необхідним доповнити її відповідним положенням.

Узагальнення судової практики розгляду клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею свідчить, що іноді відомості, які містяться у цих клопотаннях, не підтверджуються матеріалами кримінального провадження.

Наприклад, мають місце випадки, коли в цих матеріалах відсутні будь-які дані про належність особі та використання нею номеру мобільного телефону. При цьому слідчі, прокурори не завжди вживають заходи щодо підтвердження даних про користування особою саме зазначеним у клопотанні телефоном на момент внесення клопотання до суду, не зазначається інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок абонента, надання телекомунікаційних послуг, зокрема отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання. Вказане свідчить, що прокурори, слідчі не зверталися до районного суду з клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів на підставі п. 7 ч. 1 ст. 162 КПК. Мали місце випадки, коли до Апеляційного суду м. Києва надходили клопотання, які не містили жодних даних про належність номера мобільного телефону особі, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення [14].

Ще одним малодослідженим питанням є психологічні особливості прийняття слідчим суддею рішення щодо надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

З урахуванням того, що на слідчого суддю покладається обов'язок здійснення судового контролю при проведенні НС(Р)Д, важливо звернути увагу, що при перевірці законності, обґрунтованості та виправданості прагнення слідчих органів отримати доказову інформацію шляхом проведення НС(Р)Д у слідчого судді має сформуватися внутрішнє переконання. При цьому доктринальне розуміння внутрішнього переконання як такого стану свідомості судді, коли він вважає наявні докази достатніми для вирішення питання про існування чи відсутності фактів, що входять у предмет доказування, впевнений у правильності свого висновку та готовий до практичних дій у відповідності до отриманих знань [15, с. 19], зобов'язує також розглянути питання

глибини дослідження слідчим суддею тих обставин, що мають переконати його у можливості надання дозволу на проведення НС(Р)Д.

Як і будь-яка розумова діяльність, прийняття рішення щодо надання дозволу пов'язане з суб'єктивністю правосвідомості судді та його внутрішнім переконанням.

Суддя має власну індивідуальність, ця особливість найяскравішим чином проявляється у здійсненні правосуддя. Він виконує в суспільстві виняткову соціальну роль - безпосередньо реалізує судову владу, яка має процесуальну форму - форму судових рішень, що ґрунтуються як на переконаності судді у правильності висновків у справі та обґрунтовується його емоційним ставленням до обставин справи. Здійснювати правосуддя тільки на підставі досконалого знання законодавства не можливо, оскільки закон завжди має букву і дух. Тільки вміння судді знаходити рішення у суперечці та на злитті цих двох субстанцій є основою справедливого судового рішення. Цицерон застерігав про небезпеку зневаги до духу закону та вказував, що протизаконність часто вчиняється у зв'язку з перекреченням права, його точним, але злісним тлумаченням. Де висновок перемир'я з ворогом на тридцять днів, а по ночах спустошення його землі з чистою совістю - обман, а не законність [16, с. 12]. Правосуддя як суспільне явище складається із системи заходів і прийомів діяльності суду, як суб'єктивне явище - рухоме професійною правосвідомістю судді. Суддя приймає рішення на підставі професійної правосвідомості та за своїм внутрішнім переконанням, де правосвідомість судді відіграє значну роль, забезпечуючи розуміння і тлумачення законів, вона є основою його внутрішнього переконання у процесі розгляду справи, зокрема при винесенні ухвали про надання дозволу на проведення НСРД.

Вчені вказують, що професійна правосвідомість судді як суб'єктивне явище складається з уявлень судді про право, його цінності, з правової психології і навіть індивідуальної або емоційної масової реакції на право, часом інтуїтивно, підсвідомо (як реакція на порушення норм писаного права) [17, с. 14].

Професійна правосвідомість судді є сукупністю уявних і чуттєвих оцінок правових явищ, правових відносин взагалі, а внутрішнє переконання судді є результатом і критерієм дослідження судді по кожній конкретній справі як психологічний емоційно-інтелектуальний стан судді, що полягає у почутті впевненості у правильності застосованих знань, у правильній оцінці фактів та доказів по справі і у правильності зроблених висновків. Передумовою формування внутрішнього переконання є правосвідомість судді (як суб'єктивний фактор) автономія та його незалежність (як об'єктивний фактор) у процесі судового розгляду. Підставою для внутрішнього переконання є інформація, одержана суддею у розгляді судової справи.

Правосвідомість як критерій формування внутрішнього переконання судді є формою та сферою свідомості судді, що відображає правову дійсність у формі юридичних знань і оцінних відносин до права і практики його реалізації, правових установок і ціннісних орієнтацій, що регулюють діяльність судді у формуванні рішення по справі. Правосвідомість - система суб'єктивних правових поглядів, ідей, переконань, які визначають лінію поведінки судді, причому, як зазначає С.С. Алексєєв, така система має роз'єднаний характер, оскільки

правосвідомість відображає різні прояви духовного, інтелектуального, соціально-психологічного життя, пов'язані зі сферою права, але не утворюють органічної цілісності [18, с. 301]. Правосвідомість як критерій формування внутрішнього переконання судді об'єднує ставлення останнього до минулого права, до нині діючого і його бачення щодо бажаних змін у праві та характеризується більш високим ступенем знань та розуміння правових явищ, є незамінною категорією у разі необхідності застосування аналогії права або аналогії закону.

Схема механізму прийняття рішення суддею виглядає як об'єктивний взаємозв'язок трьох компонентів: а) узагальнення дійсності у правових категоріях; б) емоційне сприйняття правової дійсності й формування бажання її змінити; г) вольове регулювання поведінки, яке полягає у вирішенні зміни правової дійсності; у виборі, розробці шляхів і засобів здійснення поставлених завдань [19, с. 30].

Поняття внутрішнього переконання судді при винесенні рішення щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д необхідно розглядати як складний елемент «стримувань і противаг», необхідний для законного і обґрунтованого прийняття рішень суддею. Внутрішнє переконання судді, що є основою формування рішення про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, залежить від правосвідомості останнього. Водночас формування внутрішнього переконання від сумнівів до впевненості повинно пройти шлях. Процес формування внутрішнього переконання при винесенні рішення щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д ґрунтується не тільки на дослідженні зібраних доказів в матеріалах кримінального провадження, але і є вираженням особистісної позиції судді, його етичних поглядів, професійної правосвідомості, вимог закону.

Вважаємо слушною думку О.І. Полюховича, щодо помилковості законодавчого підходу у викладенні положень ст. 248 КПК, яка полягає у відсутності синхронізації між ч. 2 ст. 248, яка регламентує змістове наповнення клопотання слідчого, прокурора про проведення НС(Р)Д, та ч. ч. 3 і 4 ст. 248, які спрямовані на регламентацію переліку обставин, у яких має переконатися слідчий суддя, та змісту ухвали, але з незрозумілих причин відображають не всі обставини, що є істотними при прийнятті рішення про надання дозволу на проведення НС(Р)Д [20, с. 175].

Висновки. З метою посилення нормативних гарантій обґрунтованості ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення НС(Р)Д доцільно на рівні КПК закріпити положення про обов'язок слідчого, прокурора надати слідчому судді для ознайомлення матеріали кримінального провадження, якими підтверджується обґрунтованість клопотання.

Тож поняття внутрішнього переконання судді при винесенні рішення щодо надання дозволу на проведення НС(Р)Д необхідно розглядати як складний елемент «стримувань і противаг», необхідний для законного і обґрунтованого прийняття рішень суддею. Внутрішнє переконання судді, що є основою формування рішення про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, залежить від правосвідомості останнього. Процес формування внутрішнього переконання при винесенні рішення щодо надання дозволу на проведення НСРД ґрунтується не тільки на дослідженні зібраних доказів в матеріалах кримінального провадження, але і є вираженням

особистісної позиції судді, його етичних поглядів, професійної правосвідомості, вимог закону.

Отже, орієнтиром для змістового наповнення ухвали слідчого судді про надання дозволу на проведення НС(Р)Д, а відтак і для переліку питань, щодо яких у слідчого судді повинно сформуватися внутрішнє переконання, має служити перелік обставин, які закон зобов'язує вказувати у відповідному клопотанні слідчого та прокурора (ч. 2 ст. 248 КПК). Тобто в ухвалі слідчого судді повинна бути відображена оцінка судом усіх обставин, які викладені у клопотанні слідчого, прокурора, як з позиції їх повноти (зважаючи на вимоги ч. 2 ст. 248 КПК), так і з огляду на їх вмотивованість, обґрунтованість та переконливість у конкретній ситуації.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Про затвердження Інструкції «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні»: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1681/51. URL: <http://www.minjust.gov.ua/42544/>

4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 2 серпня 2018 р. № 2505-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

5. Про Службу безпеки України: закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 2 серпня 2018 р. № 2505-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Про контррозвідальну діяльність: Закон України від 26 грудня 2002 р. № 374-IV із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 5 січня 2017 р. № 1798-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-XII із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 5 січня 2017 р. № 1798-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із законами України та рішеннями Конституційного Суду: за станом на 11 січня 2019 р. № 2227-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

9. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 28 серпня 2018 р. № 2475-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

10. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 5 серпня 2018 р. № 2509-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

11. Колесник В.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення: наук.-практ. посібник. К.: «Прецедент», 2014. 135 с.

12. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні: наказ Генерального прокурора України від 19 грудня 2012 р. № 4гн (із змін., внес. наказом Генерального прокурора України від 26 липня 2013 р. № 4гн-1). URL: http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id=94102.

13. Форостяний А.В. Надання слідчим суддею дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Право і суспільство*. 2014. № 5-2. С. 361-365.

14. Чернушенко А.В., Приндюк М.В. Узагальнення судової практики розгляду клопотань про дозвіл на проведення негласних слідчих (розшукових) дій слідчим суддею. URL: <http://www.apcourt.gov.ua/apcourt/uk/publish/article/98401;jsessionid=18E6D81915075301729EE2942C0E64F6>.

15. Грошевой Ю.М. Проблемы формирования судьейского убеждения в уголовном судопроизводстве. Харьков: «Вища школа», изд-во при Харьковском университете, 1975. 144 с.

16. Гаспаров М.Л. Цицерон и античная риторика. *Марк Туллий Цицерон. Три трактата об ораторском искусстве*. М., 1972. С. 7-74.

17. Дроздович Н.Л. Формування внутрішнього переконання судді у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09; Акад. адвокатури України. К., 2011. 16 с.

18. Грошевий Ю.М., Стахівський С.М. Докази та доказування у кримінальному процесі. К.: КНТ, 2006. 272 с.

19. Хопта С.Ф. Внутрішнє переконання та професійна правосвідомість судді у механізмі прийняття судових рішень. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 2. Т.1. С. 29-32.

20. Полюховч О.І. Проблемні питання судового розгляду клопотань про надання дозволу на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2016. Вип. 41. Т. 2. С. 172-176.

Меркулова Ю. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри психології та педагогіки
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Казарян І. С.,
аспірант кафедри психології та педагогіки
Одеського державного університету
внутрішніх справ